

Aarni Nyberg

* 10.4.1927 † 11.10.2009

Suomalaisen Tiedeakatemian pitkäaikainen jäsen, professori Aarni Nyberg kuoli 11.10.2009. Hän oli kuollessaan 82-vuotias. Hänen alansa oli ekonometria ja hän toimi 22 vuoden ajan Helsingin kauppakorkeakoulun professorina ja perustutkimuksen laitoksen johtajana. Hänessä yhdistyivät etevän tiedemiehen inspiroivuus, vaatavuus ja kärsivällisyys ja toisaalta innostavan opettajan ominaisuudet.

Aarni Nyberg syntyi Savonlinnassa ja tuli ylioppilaaksi Savonlinnan lyseosta 1945. Hän suoritti FK-tutkinnon 1951, VTL-tutkinnon 1962 ja väitteli valtiotieteiden tohtoriksi 1967 Helsingin yliopistossa. Hän toimi matematiikan opettajana 1952–55, Posti- ja lennätinhallituksen taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkijana 1956–59, Oy Alko Ab:n tutkijana 1959–65 ja Taloudellisen tutkimuskeskuksen, nykyisen ETLA:n edeltäjän, johtajana 1965–69.

Vuoden 1970 alusta Aarni Nyberg nimettiin Helsingin kauppakorkeakoulun professoriksi ja perustutkimuksen laitoksen johtajaksi, ja hän työskenteli tässä tehtävässä eläkkeelle siirtymiseensä asti vuonna 1992. Samanaikaisesti hän toimi myös Helsingin yliopiston ekonometrian ja Turun

kauppakorkeakoulun taloudellisten tutkimusmenetelmien dosenttina. Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi hänet valittiin 1978 ja hän oli yhteiskuntatieteiden ryhmän sihteeri parinkymmenen vuoden ajan.

Aarni Nyberg oli keskeinen vaikuttaja Helsingin kauppakorkeakoulussa. Hänen työnsä syvensi ja laajensi korkeakoulun suuntautumista tutkimukseen jo 1970- ja 1980-luvuilla, jolloin korkeakoulun erääksi päätavoitteeksi asetettiin kehittyminen tutkimusyliopistona. Hänen ekonometrian ja muu metodologinen osaamisensa hyödytti jatko-opiskelijoita ja tutkijoita yli aine-, tie- ja korkeakoulurajojen. Hänellä oli suuri vaikutus siihen, että hänen johtajakaudellaan tohtoriopiskelijoiden määrä Helsingin kauppakorkeakoulussa kasvoi ripeästi. Paljolti hänen ansiotaan on myös, että kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät tulivat entistä laajemmin käyttöön myös liiketaloustieteissä. Aarni Nyberg vaikutti laajalti myös Helsingin kauppakorkeakoulun ulkopuolella ja hänen opetustyötään muun muassa Helsingin yliopistossa arvostettiin suuresti.

Aarni Nybergin väitöskirja *Alkoholijuomien kulutus ja hinnat* oli Suomessa uraa

uurtava ekonometrian sovellutus taloustieteen mikroteoriaan. Väitöskirjassa suoritetaan huolellinen kysyntäanalyysi poikkeileikkaus- ja aikasarja-aineistoilla sekä laaditaan hintapäättösmalli optimaalisten hinnannmuutosten määrittämiseksi alkoholijuomia myyvässä monopoliyrityksessä. Aarni Nyberg on julkaissut myös muita ekonometrisiä tutkimuksia samalta alalta esimerkiksi alkoholijuomien kulutuksen alueellisista vaihteluista Suomessa, alkoholijuomien myynnistä Suomen ravintoloissa ja alkoholijuomien myynnin hintaindekseistä.

Aarni Nybergin aloittamaa taloudellista tutkimusta ja sen käyttöä suunnittelun apuna jatkettiin myöhemmin Alko-yhtiössä. Tässä työssä hänen asiantuntemustaan käytettiin usein vielä sen jälkeen, kun hän oli siirtynyt Helsingin kauppakorkeakouluun, muun muassa kun kehitettiin malleja alkoholipoliittista päätöksentekoa varten. Alkoholijuomien myynnin ja kulutuksen ennakointia tarvittiin Alkossa paitsi hintapäätösten valmisteluun, myös budjetointiin sekä tuotannon, jakelun ja investointien suunnitteluun.

Aarni Nyberg oli laajalti tunnettu loistavana luennoitsijana. Hänen tilastotieteen peruskurssinsa Helsingin yliopistossa olivat legendaarisia. Myös laudatur- ja jatkokoulutustasolla esimerkiksi hänen ekonometrian kurssinsa olivat kuuluisia selkeydestään. Hänen entiset opiskelijansa kertovat, että eräs yliopiston matematiikan laitoksen opettajista kävi kuuntelemaan hänen laudatur-tason kurssiaan ekonomet-

riasta paitsi aiheen perusteella myös nähdäkseen miten innostava opettaja työskentelee ja on laatinut rakenteellisesti selkeän kurssin. Jatko-opiskelijoiden ohjaajana hän kantoi jatkuvasti huolta tutkimuksen tasokkuudesta ja innosti tutkijoita asettamaan itselleen mahdollisimman korkeat ”Nobel-tason” laatutavoitteet.

Aarni Nyberg toimi myös useissa luottamustehtävissä Helsingin kauppakorkeakoulussa ja sen ulkopuolella, kuten Taloustieteellisen seuran puheenjohtajana 1968–69 ja Suomen ja Neuvostoliiton välisen yhteistyökomitean taloustieteellisen työryhmän puheenjohtajana 1981–89. Hän oli omiaan puheenjohtajana vaikeissakin tilanteissa, koska hän arvosti eri näkemyksiä ja herrasmiehenä osasi aina diplomaattisesti ja korrektisti ilmaista kantansa siten, että kaikki osapuolet kokivat saaneensa arvostusta.

Aarni Nybergin perintö suomalaiselle taloustieteelle on merkittävä. Hänen tutkimustyönsä oli menetelmiltään innovatiivista ja siten esikuva suomalaiselle mikrotaulouden ekonometriselle tutkimukselle. Hänen tutkimustensa soveltava käyttö Alko-yhtiössä oli myös yksi virstanpylväs suomalaisessa taloustieteen tutkimuksessa ja sen soveltamisessa yritysten päätöksenteossa. Aarni Nyberg innoitti ja ohjasi suurta joukkoa taloustieteen jatko-opiskelijoita sekä Helsingin kauppakorkeakoulussa että muissa suomalaisissa yliopistoissa, ja hänen työnsä muodosti tärkeän osan suomalaisen taloustieteen nousussa hyvälle kansainväliselle tasolle.

Seppo Honkapohja
Antti Somervuori
Risto Tainio
Liisa Uusitalo

Aarni Nyberg In memoriam

Professor Aarni Nyberg, a long-standing member of the Finnish Academy of Science and Letters, died on 11th October 2009 at the age of 82 years. His specialized field of study was econometrics, and he served for 22 years as professor and head of the Department of Basic Research at Helsinki School of Economics and Business Administration. He represented a fortunate combination of the inspiration, exacting temperament and patience of the scientist with the ability to inspire others as required by a teacher.

Aarni Nyberg was born in Savonlinna and matriculated from the lyceum there in 1945. He completed a degree of Candidate in Philosophy at the University of Helsinki in 1951 and followed this with a Licentiate in Social Sciences in 1962 and a Doctorate in Social Sciences in 1967. He worked as a teacher of mathematics in 1952–1955 and as a research officer in economics with the National Board of Posts and Telegraphs in 1956–1959 and with Oy Alko Ab in 1959–1965 and as director of the Centre for Economic Research (predecessor of the present Research Institute of the Finnish Economy, ETLA) in 1965–1969.

Nyberg was appointed professor and head of the Department of Basic Research at Helsinki School of Economics and Business Administration from the beginning of 1970, and he occupied these positions continuously until his retirement in 1992. At the same time he was docent in econometrics at the University of Helsinki and docent in economic research methodology at Turku School of Economics and Business Administration. He was elected to membership of the Finnish Academy of Science and Letters in 1978 and was the secretary of its social sciences group for 20 years or so.

Aarni Nyberg was an influential figure at the Helsinki School of Economics and Business Administration. His own work led to a deepening and broadening of research there in the course of the 1970s and 1980s, when one of the targets was to develop the institution into an advanced seat of university research. His expertise in econometrics and related methodologies was of benefit to postgraduate scholars across the boundaries of subjects, disciplines and universities. He was to a great extent responsible for the rapid increase in the numbers of those studying for a doctorate at the School of Economics and Business Administration during his period as head of department, and it was also largely thanks to him that quantitative methods came to be adopted more widely in business economics. Nyberg also exercised considerable influence elsewhere, and his teaching at the University of Helsinki, for instance, was held in the highest regard.

His doctoral thesis on the consumption and pricing of alcoholic beverages was a pioneering work in the application of econometrics to micro-economic theory in Finland, containing as it did a meticulous analysis of demand based on both time series and cross-sectional data followed by a pricing model aimed at determining the optimal price changes in the case of a company having a monopoly over the sale of alcoholic beverages. He later published other econometric works in this same field, including studies of regional variations in alcohol consumption within Finland, sales of alcoholic drinks in restaurants and sales price indices for this category of products.

The economic research begun by Aarni Nyberg and the use of its results for planning purposes continued within the Alko

concern, and his expertise was frequently made use of even after he had moved to the School of Economics and Business Administration, e.g. when developing models for alcohol policy decisions. Prediction of the sales and consumption of alcoholic beverages within the Alko concern called for both proper preparation of pricing decisions and also budgeting and the planning of production, distribution and investments.

Aarni Nyberg was widely recognised as an excellent lecturer, and his basic course in statistics at the University of Helsinki was legendary. Similarly, his courses in econometrics for final year undergraduates and postgraduates were famous for the clarity of their arguments. His former students recall that one teacher in the Department of Mathematics took to attending his final-year course on econometrics not only on account of the subject matter but largely in order to see how an inspiring lecturer worked and how he had succeeded in building up a structurally clearly defined course. As a supervisor of postgraduate work, Nyberg paid constant attention to the quality of the research and encouraged his students to set themselves the highest possible “Nobel-level” quality targets.

Aarni Nyberg also held many honorary positions within Helsinki School of Eco-

nomics and Business Administration and in the world outside, including the chairmanship of the Finnish Economic Society in 1968–1969 and that of the economics working group of the Finnish-Soviet Cooperation Committee in 1981–1989. He was at his best when acting as chairman under difficult circumstances, as he respected differences in viewpoints and was able to express his own opinions in a correct, diplomatic and gentlemanly manner so that all parties felt that they had been given a proper hearing.

The legacy left by Aarni Nyberg to the study of economics in Finland is an enormous one. His research was methodologically innovative and will serve as an example for Finnish micro-econometric studies for a long time to come. The use made of his research within the Alko concern was also a landmark in Finnish economic research and its applications to company decision-making processes. He supervised and inspired a large number of postgraduate economists in both the Helsinki School of Economics and Business Administration and other universities in Finland, and his work played a major part in ensuring the rise of Finnish economics to a good international standard.

Obituary by Seppo Honkapohja
Antti Somervuori
Risto Tainio
Liisa Uusitalo